

150+

LEKÓW OTC

KTÓRE MUSI ZNAĆ FARMACEUTA

**Nowe
wydanie**

**3 razy
więcej
leków!**

150+

LEKÓW OTC

KTÓRE MUSI ZNAĆ FARMACEUTA

Redakcja

Paweł Konrad Tuszyński

 wydawnictwo
farmaceutyczne

WYDANIE I

150+ leków OTC, które musi znać farmaceuta

Redaktor naukowy:

mgr farm. Paweł Konrad Tuszyński
dyrektor ds. naukowych 3PG

Skład DTP i okładka:

Natalia Janeczko

Koordynator projektu:

Kinga Milczarska

Ze względu na stały postęp w naukach medycznych lub odmienne opinie na temat leczenia, jak również możliwość wystąpienia błędu, Wydawca prosi, aby w trakcie podejmowania decyzji terapeutycznej uważnie oceniać informacje zamieszczone w niniejszej książce, zwłaszcza dotyczące leków nowych lub rzadko stosowanych. Informacje dotyczące praktycznego stosowania leków odpowiadają poziomowi aktualnej wiedzy medycznej. Za dawkowanie i sposób podawania leków jest odpowiedzialny użytkownik. Prosimy zapoznać się z informacjami producenta przed zastosowaniem lub rekomendacją leku. Nazwy handlowe są prawnie chronione, nawet wówczas, gdy nie zostały specjalnie oznaczone. Dzieło w całości jest chronione prawem autorskim. Żadna z części tej książki nie może być w jakiegokolwiek formie publikowana bez uprzedniej zgody Wydawcy.

Wydawca:

opieka.farm sp. z o.o.
ul. Lipowa 3
Kraków 30-702

ISBN: 978-83-66756-88-5

Wydanie I, Kraków, 2025

Zamówienia hurtowe i detaliczne:

www.wydawnictwo.farm

 wydawnictwo
farmaceutyczne

The logo features a stylized blue '000' symbol followed by the text 'wydawnictwo farmaceutyczne' in a blue, lowercase, sans-serif font.

Redaktor naukowy

mgr farm. Paweł Konrad Tuszyński

Zespół autorski

mgr farm. Paweł Konrad Tuszyński

mgr farm. Effiom Uman-Ntuk

mgr farm. Roksana Cimała

mgr farm. Justyna Zagórska

dr n. farm. Marek Ellnain

mgr farm. Angelika Ziaja

mgr farm. Anna Pachacz

dr n. med. Elżbieta Żmudzka

mgr farm. Ewa Pochwatka

mgr farm. Marta Jędrzejczak-Modlińska

mgr farm. Izabela Hanasiewicz

dr n. farm. Joanna Brzezińska-Rojek

mgr farm. Milena Januszek

mgr farm. Maja Sidorska

mgr farm. Paulina Santus

mgr farm. Sebastian Szulczewski

mgr farm. Marianna Ciwun

mgr farm. Monika Szczutkowska

mgr farm. Adam Pszczoła

mgr farm. Agnieszka Perszewska

dr. n. farm. Iwona Piątkowska-Chmiel

mgr farm. Miłosz Różański

mgr farm. Katarzyna Lisiecka

mgr farm. Agata Beres-Jabs

dr n. med. Karolina Matyjaszczyk-Gwarda

mgr farm. Stefania Skorupa

mgr farm. Aleksandra Hermanowska

mgr farm. Dorota Będkowska

mgr farm. Barbara Żoła

mgr farm. Katarzyna Wer

Spis treści

Przedmowa do wydania I	9	Dimenhydrinat	150
Przedmowa do wydania II	10	Dimetinden	154
Acetylocysteina	11	Dimetykon	158
Acyklowir	16	Diosmektyt	161
Almotryptan	22	Diosmina	164
Ambroksol	27	Dobezylan wapnia	170
Amorolfina	32	Doksylamina	175
Amylometakrezol	36	Dokuzynian sodu	178
Azelastyna	40	Drotaweryna	183
Benzokaina	45	Erdosteina	187
Benzydamina	49	Escyna	191
Beta-karoten (Prowitamina A)	54	Esomeprazol	195
Bifonazol	57	Etofenamat	198
Bilastyna	61	Famotydyna	202
Biotyna	65	Feksofenadyna	205
Bisakodyl	68	Feniramina	209
Bromheksyna	72	Fentikonazol	212
Butamirat	77	Fenylefryna	215
Butylobromek hioscyny	80	Flurbiprofen	219
Cetyryzyna	84	Flutykazon	224
Chlorfeniramina	88	Furazydyna	228
Chlorheksydyna	92	Gencjana (fiolet gencjanowy, pioktanina)	233
Chlorochinaldol	96	Glukonian cynku	236
Cyklopiroks	99	Gwajafenezyna	240
Cytrynian magnezu i mleczan magnezu	105	Heksylorezorcynol	244
Cytyzyna	109	Heparyna	247
Dehydroepiandrosteron	113	Hydrokortyzon	250
Deksketoprofen	117	Hymekromon	255
Dekspantenol	123	Ibuprofen	258
Dekstrometorfan	127	Ichtiol	265
Denotywir	132	Indometacyna	268
Desloratadyna	135	Ipratropium	272
Difenhydramina	139	Izoprynozyna	276
Diklofenak	145	Jod i jodki	281
		Jodopowidon	284

Kamfora.....	288	Mikonazol.....	462
Kapsaicyna.....	292	Minoksydyl.....	467
Karbocysteina.....	296	Mleczan etakrydyny.....	477
Ketokonazol.....	302	Mocznik.....	481
Ketoprofen.....	306	Mometazon.....	486
Ketotifen.....	312	Mukopolisacharydowy polisiarczan.....	491
Klotrimazol.....	315	Nadmanganian potasu.....	495
Kodeina.....	320	Nadtlenek benzoilu.....	498
Kofeina.....	325	Nadtlenek wodoru.....	502
Kromoglikan sodowy.....	335	Nafazolina.....	506
Ksylometazolina.....	339	Naftyfina.....	510
Kwas acetylosalicylowy.....	343	Naproxsen.....	514
Kwas acetylosalicylowy, paracetamol i kofeina.....	349	Neomycyna.....	520
Kwas azelainowy.....	353	Nifuroksazyd.....	525
Kwas borowy.....	360	Nikotyna.....	529
Kwas foliowy.....	366	Nimesulid.....	537
Kwas salicylowy.....	371	Octanowinian glinu.....	541
Kwas tolfenamowy.....	379	Oksymetazolina.....	544
Laktuloza.....	383	Oktenidyna.....	549
Lanzoprazol.....	389	Olopatadyna.....	553
Lewocetyryzyna.....	393	Omeprazol.....	556
Lewodropropizyna.....	396	Pankreatyna.....	561
Lewomentol.....	400	Pantoprazol.....	564
Lidokaina.....	404	Paracetamol.....	567
Loperamid.....	409	Parafina ciekła.....	574
Loratadyna.....	413	Permetryna.....	579
Makrogole.....	418	Pikosiarczan sodu.....	583
Maślan sodu.....	425	Polikrezulen.....	586
Mebeweryna.....	432	Pseudoefedryna.....	590
Melatonina.....	437	Pyrantel.....	596
Meloksykam.....	442	Racekadotryl.....	600
Mepyramina.....	446	Retinol.....	604
Metamizol.....	450	Rutozyd.....	609
Metenamina.....	458	Saccharomyces boulardii CNCM I-745 ...	612
		Salicylamid.....	617

Salicylan choliny	620	Trokserutyna.....	678
Salicylan metylu	624	Węgiel aktywny.....	682
Siarczan magnezu.....	626	Witamina B ₁ (Tiamina)	686
Sildenafil	629	Witamina B ₁₂	690
Sulfogwajakol.....	635	Witamina B ₂	697
Symetykon	638	Witamina B ₃	701
Tadalafil	642	Witamina B ₆	704
Tanina	648	Witamina C.....	707
Terbinafina	652	Witamina D (cholekalcyferol)	711
Tetraboran sodu	655	Witamina E (tokoferol)	718
Tetryzolina	661	Zasadowy galusan bizmutawy (Dermatol)	722
Tribenozyd	666	Indeks	725
Trimebutyna.....	673		

Przedmowa do wydania I

Drodzy Farmaceuci i Technicy farmaceutyczni!

W ciągu ostatnich 5 lat Wydawnictwo Farmaceutyczne wydało ponad 50 publikacji, w których nasz zespół redaktorski skupiał się głównie na jednostkach chorobowych, ponieważ wiedzy o chorobach, dolegliwościach i zasadach ich leczenia brakuje farmaceutom najbardziej. Dzieje się tak dlatego, że w toku naszej edukacji brakuje czasu na zgłębianie wiedzy na temat wszystkich chorób, które wymieniane są we wskazaniach do leków, które na co dzień, po studiach, wydajemy. Zatem oczekuje się od nas wiedzy, której zwyczajnie nie mamy i którą trzeba uzupełnić po studiach, we własnym zakresie. I tak to się odbywa.

Przez te wszystkie lata rozmów z Czytelnikami, badań opinii oraz szkoleń, które prowadziliśmy dla farmaceutów jako 3PG, zauważyliśmy jednak jeszcze jedną potrzebę – potrzebę pogłębienia, zaktualizowania i ugruntowania swojej wiedzy o **poszczególnych lekach**. Okazuje się, że pomimo dostępności charakterystyk i ulotek, brakuje źródeł wiedzy na temat praktycznych aspektów rekomendacji poszczególnych preparatów. Komu rekomendować ten czy inny produkt i dlaczego akurat ten (w czym jest lepszym wyborem od innych z danej kategorii)? Komu go stanowczo odradzić (czyli jak odnieść przeciwwskazania do praktyki) i jakie interakcje oraz działania niepożądane są faktycznie istotne na tyle, aby o nich wspominać w aptece za każdym razem, gdy wydajemy lek? Jakie produkty komplementarne zarekomendować i dlaczego? Kiedy pacjent odczuje efekt (o czym często ulotka nie wspomina) i jaką maksymalną dawkę można polecić? Jak dobrać postać i moc preparatu?

Na te i inne pytania odpowiada niniejsza publikacja. Została napisana jako odpowiedź na te pytania, z myślą o tym, aby nie stanowiła kolejnego indeksu leków, lecz przyjemną lekturę do przeczytania i przyswojenia od deski do deski. Temu celowi ma służyć także uzupełnienie opisu każdego leku o jego historię i ciekawostki z nim związane – kiedy lek wynaleziono, w jakim roku wszedł do Polski czy jak jest stosowany za granicą.

Mamy nadzieję, że taka formuła przypadnie Wam do gustu i sprawi, że leki, które na co dzień w aptece wydajecie, odkryjecie „na nowo”.

*mgr farm. Konrad Tuszyński
Dyrektor ds. naukowych 3PG
Kraków, 17.06.2023*

Przedmowa do wydania II

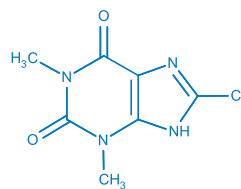
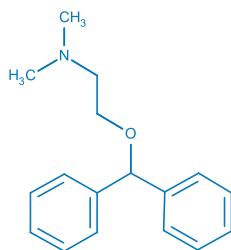
Szanowne Czytelniczki i Szanowni Czytelnicy!

Mija 1,5 roku od ukazania się wydania I niniejszej publikacji, a już ukazuje się nowe – to pokazuje, jak bardzo potrzebny okazał się ten podręcznik i jak skutecznie prosiliście Państwo o jego wznowienie. Jednak zamiast wznowiać, zdecydowaliśmy się na poszerzenie treści nowego wydania, aby był on atrakcyjny także dla osób, które mają poprzednie. Stąd obecnie jest ponad 3-krotnie obszerniejszy – dodaliśmy ponad 100 leków, a właściwie substancji leczniczych, które dostępne są bez recepty w polskich aptekach. Dzięki temu otrzymujecie Państwo publikację bardziej kompletną i nie będzie konieczności dokupywania kolejnych tomów z pozostałymi lekami. Okazuje się bowiem, że choć w obrocie aptecznym leków bez recepty jest kilkanaście tysięcy, są to kombinacje tych samych substancji leczniczych i zdecydowanie wygodniej i rozsądniej jest zapoznawać się z poszczególnymi składnikami i nauczyć się ich zastosowania na przykładach konkretnych preparatów w różnych postaciach, dawkach czy stężeniach, aniżeli uczyć się o konkretnych produktach handlowych, studiując na przykład wszystkie ich charakterystyki z osobna.

Przedmowa do wydania I wyjaśnia, jak korzystać z tej książki i czym różni się od innych podręczników dla farmaceutów – w tym względzie nic się nie zmieniło, więc jeśli mieliście Państwo poprzedniego wydania, zapraszam do jej lektury.

*mgr farm. Konrad Tuszyński
Dyrektor ds. naukowych 3PG
Kraków, 10.01.2025*

Dimenhydrinat

Do jakiej grupy należy?

Dimenhydrinat to połączenie difenhydraminy, leku przeciwhistaminowego I generacji, z 8-chloroteofiliną, która ma za zadanie niwelować uczucie senności.

Jak działa?

Dimenhydrinat dzięki zdolności przenikania przez barierę krew-mózg wywiera silne działanie hamujące na ośrodek wymiotny w mózgu. Dodatkowo hamuje odruchy błędnikowe w uchu wewnętrznym. Dzięki właściwościom parasympatykolitycznym, takim jak zmniejszenie napięcia mięśni gładkich i perystaltyki przewodu pokarmowego, zahamowaniu czynności wydzielniczej ślinianek oraz osłabieniu czynności wydzielniczej żołądka działanie przeciwwymiotne leku jest dodatkowo nasilone.

Jaka jest jego historia?

Dimenhydrinat został po raz pierwszy opisany w literaturze w 1945 roku a opatentowany w 1950 roku. Wczesne badania skupiały się na jego właściwościach przeciwhistaminowych w leczeniu pokrzywki, leczenie choroby lokomocyjnej było przypadkowym odkryciem. W Polsce dostępny jest jako lek *Aviomarin*. Dodatkowo jest składnikiem preparatu złożonego pod nazwą *Symtiver*, który stosowany jest w leczeniu zawrotów głowy.

Dimenhydrinat to lek połączenie difenhydraminy, leku przeciwhistaminowego I generacji, z 8-chloroteofiliną. Dimenhydrinat to zatem 2 związki w jednym. Difenhydramina to m.in. lek nasenny, więc jej stosowanie na chorobę lokomocyjną było nie praktyczne, w zasadzie ograniczone do osób, które mogą sobie pozwolić na przespanie podróży. Stąd połączenie z 8-chloroteofiliną, czyli metyloksantyna działającą jak kofeina, która ma za zadanie niwelować uczucie senności. Mimo takiego zabiegu, senność i zaburzenia koncentracji to nadal bardzo częste działanie niepożądane.

Komu można go polecić?

Lek zawierający dimenhydrinat możesz polecić:

- osobie dorosłej cierpiącej na chorobę lokomocyjną,
- dla dziecka w wieku powyżej 6. roku życia, które skarży się na nudności i wymioty w trakcie podróży,
- pacjentowi, który reaguje wymiotami lub nudnościami po zażyciu leków (np. tabletki po) prosi o preparat na nudności i wymioty, lecz nie są to nudności wywołane przez leki stosowane w chemioterapii nowotworów.

Czy można polecić ciężarnej lub karmiącej?

Dimenhydrinat może być stosowany w I lub II trymestrze ciąży tylko wtedy gdy jest to konieczne, za zgodą lekarza prowadzącego. Natomiast stosowanie dimenhydrinatu w III trymestrze ciąży jest zabronione, gdyż może wywołać hiperstymulację macicy i bradykardię u płodu.

Dimenhydrinat przenika do mleka kobiecego w niewielkich ilościach dlatego może być bezpiecznie stosowany u kobiet karmiących piersią pomimo przeciwwskazań w ulotce.

Od jakiego wieku można zarekomendować?

Dimenhydrinat możesz zarekomendować od 6. roku życia.

Jak dobrać postać i moc?

Dimenhydrinat dostępny jest w postaci tabletek (*Aviomarin*) oraz roztworu doustnego w saszetkach (*Efektan*, *Efektan Max*) obie postaci są przeznaczone zarówno dla dzieci od 6. roku życia jak i dla dorosłych, w sytuacji kiedy objawy są nasilone korzystniejsze będzie zastosowanie leku o większym stężeniu substancji czynnej (*Efektan Max*). W przypadku problemu z połykaniem tabletek można zalecić saszetki z gotowym roztworem leku, co jest również wygodniejszą opcją dla pacjenta.

Jak dawkować?

Dawkowanie dimenhydrinatu zależy od wieku:

- u dzieci w wieku od 6 do 14 lat, niezależnie od postaci (*Aviomarin*, *Efektan*, *Efektan Max*) zalecana dawka to 50 mg, w razie konieczności można ją powtórzyć co 6-8 godzin.
- u dorosłych i młodzieży powyżej 14. roku życia niezależnie od postaci (*Aviomarin*, *Efektan*, *Efektan Max*) zalecana dawka to 50-100 mg. W razie konieczności można ją powtarzać co 4-6 godzin (Teva, 2010; Gedeon Richter, 2022).

Jak długo pacjent może stosować i jaką największą dawkę można polecić?

Ze względu na to, że dimenhydrinat działa objawowo może być stosowany tak długo jak to potrzebne, jednak proszę nie przekraczać zalecanych dawek, ponieważ w dużych dawkach może wywołać halucynacje, pobudzenie, brak koordynacji oraz dezorientację. W przypadku dziecka od 6. do 14. roku życia zalecam stosowanie 3 tabletek na dobę co 8 godzin, natomiast u dorosłych i młodzieży powyżej 14. roku życia 2 tabletek 4 razy dziennie. (Teva, 2010).

Kiedy pacjent odczuje efekt?

Działanie leku pojawia się po około 30 minutach i trwa od 3 do 6 godzin.

Komu stanowczo odradzić jego stosowanie?

Stosowanie leku z dimenhydrinatem odradź pacjentowi, u którego występuje padaczka, ponieważ lek może powodować reakcje paradoksalne takie jak pobudzenie czy drgawki.

Jakie ma przewagi nad innymi w tym samym wskazaniu?

W sprzedaży odręcznej na rynku dostępne są jeszcze preparaty z imbirem, rumiankiem lub witaminami z grupy B. Dimenhydrinat wykazuje przewagę nad tymi preparatami, ponieważ jako jedyny jest zarejestrowany jako lek, dzięki czemu jest większa pewność jego skuteczności w porównaniu do suplementów.

Jakie działania niepożądane wymagają interwencji?

W szczególności u dzieci ale również u dorosłych podczas stosowania dimenhydrinatu mogą wystąpić reakcje paradoksalne takie jak pobudzenie, zaburzenia snu, niepokój czy drżenia (de Leon & Nikoloff, 2008).

Jakich informacji udzielić o interakcjach?

Leku nie należy łączyć z alkoholem, środkami uspokajającymi oraz nasennymi gdyż może dojść do nasilenia działania sedacyjnego i wystąpienia takich objawów jak: senność, zaburzenia koncentracji czy zawroty głowy.

Jakie produkty komplementarne można polecić i dlaczego?

Dodatkowo możesz polecić preparat na bazie imbiru, rumianku i witamin z grupy B (*Anaketon*). Witamina B₆ jest skuteczna na nudności i wymioty występujące w ciąży. W randomizowanym, podwójnie zaślepionym badaniu po zakończeniu 3-dniowej terapii witaminą B₆ u pacjentek ciężarnych wymioty wystąpiły u 8 z 31 pacjentek, w porównaniu do pacjentek przyjmujących placebo, u których wymioty wystąpiły u 15 z 28 pacjentek (Sahakian V i in., 1991).

INNE PUBLIKACJE WYDAWNICTWA

**wydawnictwo
farmaceutyczne**

PCS¹
Pharmaceutical
Credibility Standard

Zamów na www.wydawnictwo.farm

Największy portal edukacyjny dla farmaceutów

- ponad 3 500 praktycznych opracowań tekstowych i nagrań
- różnorodność treści przekazywanych na portalu
- treści opracowywane przez farmaceutów praktyków, autorów podręczników dla farmaceutów

Wejdź na
opieka.farm

 wydawnictwo
farmaceutyczne

150+

LEKÓW OTC

KTÓRE MUSI ZNAĆ FARMACEUTA

Wszystko na temat substancji czynnych, które znajdują się
99% produktach OTC, które codziennie wydajesz z apteki

SPRAWDŹ NA

WWW.WYDAWNICTWO.FARM

Wydawnictwo Farmaceutyczne

Źródło aktualnej i wiarygodnej
wiedzy dla farmaceutów

Sprawdź dostępne
podręczniki na
www.wydawnictwo.farm

O Wydawnictwie Farmaceutycznym

Wydawnictwo Farmaceutyczne powstało w odpowiedzi na brak aktualnych, wiarygodnych i jednocześnie przystępnych źródeł wiedzy farmaceutycznej.

Wszystkie pozycje Wydawnictwa Farmaceutycznego są przygotowywane przez zespół redaktorów specjalizujących się w przeglądach literatury naukowej, dlatego zawarte w nich informacje są oparte na najbardziej wiarygodnych źródłach. Każda publikacja Wydawnictwa jest także konsultowana z praktykującymi lekarzami, farmaceutami i innymi przedstawicielami zawodów medycznych. Wszystkie treści tworzone w Wydawnictwie Farmaceutycznym są oparte na standardzie PCS.

PCS (*Pharmaceutical Credibility Standard*) to autorski standard wiarygodności treści, który zakłada tworzenie opracowań na podstawie aktualnych i najbardziej wiarygodnych dowodów naukowych według kryteriów medycyny opartej na faktach (EBM).

Wydawnictwo Farmaceutyczne jest częścią 3PG.

Wszystkie publikacje Wydawnictwa dostępne są do zamówienia online na stronie **www.wydawnictwo.farm**

